

בית תפארת הנג

ליקוט מחורת רבותינו הק' לבית זוועהיל זולאטשוב זיע"א

תורת המגיד מזלצטשוב

וימאן ויאמר אל אשת אדוניו וגו' (לט ח). וימאן הוא בשלשלת, זה שגילה לנו הסוד, והוא הסגולה כשצא לאדם זו התאווה כריך שיאמר שלשה פעמים איני רואה, דמהיאר הרע אי אפשר להמלט אך על ידי התורה הקדושה, וכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו (סוכה נב ע"א), וזהו התכלין להמלט מידו שרכיך תיכף כשצא לידו עבירה שיאמר איני רואה שלש פעמים, ויעזור לו השי"ת שינצל מן העבירה, לזה כתיב וימאן ויאמר בשלשלת, והבן.

תורת מוהר"ש

לך נא ראה את שלום אחיך (לז, יד). היינו שרכיך לראות את השלימות והטוב שביהודי.

וישבו לאכל לחם (לז, כה). הגה מתחילה פסקו עליו מיתה שאמרו ועתה לכו ונהרגו ורח"ל השליכו אותו צבור, וישבו לאכל לחם ואז כתוב וישאו עיניהם ויראו והנה אורחת ישמעאלים באה וגו' ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וגו' לכו ונמכרנו. רואים ולומדים מזה שלפעמים יש שיקול דעת שאינה נכונה וגם באים לכלל כעס ח"ו בגלל שלא אכלו עדיין ואחרי האכילה הדעת מתיישבת וניאלים גם מכעס.

ויבוא הביטה לעשות מלאכתו (לט, יא). וברש"י, שנראית לו דמות דיוקנו של אביו, פי' מרן מוהר"ג זיע"ע בשם הרה"ק רבי לוי יצחק מצרדיטשוב זיע"ע, שמלכתחילה הלך יוסף בדרך אחר משל אביו וכדכתי' (לז, ב, וברש"י) והוא נער, שהי' עושה מעשה נערות מתקן בשערו ממשמש בעיניו כדי שיהי' נראה יפה, אולם כשראה שצא עי"ז לנסיון במעשה פוטיפר, נראית לו דמות דיוקנו של אביו, היינו שמלא חן בעיניו עתה יותר דרכו של אביו שהיא בטוחה יותר.

יקרא דמלכא

וישב יעקב, רש"י, ביקש יעקב ליטב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף אמר הקב"ה לא דיין לדקיקים מה שמחוקן להם לעוה"ב אלא שמבקשים ליטב בשלוח בעוה"ז. והק' מפורסמת מה איכפת לו לקוב"ה וכי סני לי' לקוב"ה דאכלי דליקים תרי עלמא אלא מאן אכלו ליה וכי חילק ובילק אכלו ליה (סנהדרין נח:), ומי עוד ספון וחשוב כיעקב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו' (ס). ברש"י: בקש יעקב אביו ליטב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף. פעם אחת בליל שבת קודש פרשת וישב, הלך הרב הקדוש ר' זאב מצבאריז זאוק"ל לאחר התפלה מבית הכנסת לביתו, ובדרך היה מונח ערל אחד שיכור, וכאשר עבר אכלו עם עוד איזה אנשים צעק הערל להם: 'יהודים תדעו שאחס יהיה לכם הגיהנם ולנו יהיה הגן עדן'. וכאשר הרב הק' שמע זאת היטב חרה לו הדבר, מאין נמצא עוד עזות כזה להערל לומר עוד כדברים האלה, עד שהיה לו עגמת נפש גדול שלא היה יכול לעשות קידוש.

ואחר כך שמח מאוד, ואמר שנתגלה לו מן השמים זאת שכאשר ילחק אביו ע"ה ועשו, ליעקב נתן עולם הזה, ושאלו בשמים איך יהיה לעשו עולם הזה אשר ידע שלא יהיה לו עולם הבא, ויהיה לו עוגמת נפש מזה, ולא יהיה נחשב העולם הזה בעיניו לכולם. גם אם ידע יעקב שיהיה לו עולם הבא, אם כן לא יהיה נחשב לו יסורי העולם הזה לכולם, ויקבל אותם באהבה ויהיה לו תענוג, אם כן יהיה לו עולם הזה גם כן. והשיבו בשמים כך, שיעקב אביו יהיה הולך תמיד במחשבתו שאף עולם הבא לא יהיה לו, ועשו יהיה הולך תמיד במחשבתו שיהיה לו גם כן עולם הבא.

וכיים הרב הקדוש ז"ל שצוה יהיה מובן דברי רש"י ז"ל, ביקש יעקב אביו ליטב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף. היינו שראה לקבל עליו באהבה כל יסורי העולם הזה מחמת תענוג עולם הבא, קפץ עליו רוגזו של יוסף, היינו שהקדוש ברוך הוא אמר לו שאם ח"ו ימות אחד מבניו בחייו לא יהיה לו עולם הבא (תנחומא ויגש ט), לכן היה בדעתו שח"ו גם עולם הבא לא יהיה לו.

איה הקדשה הוא בעינים (לה כא). שמעתי מאבי זלה"ה בשם הה"ר מו"ה יצחק מראדוויל זלה"ה וזה לשונו: איה הקדשה, היא המקום המזומן להמשיך על עצמו רוח קדושה וטהרה, או חס וחלילה להמשיך רוח עומאה על עצמו, הוא בעינים, כשמסתכלין בעינים באמת ובאהבה ובשפלות מיט איין לעבראכין הארץ" [עם לב שבור] אז ממשיך על עצמו רוח קדושה וטהרה. ואם חס וחלילה כשמסתכלין בעינים על מקומות לא טהורים אזי ממשיך על עצמו רוח טומאה, ולמה הכח הזה בעינים, משום שהנשמה היא ממלכת כל הגוף ועל דרך העין היא מסתכלת, משום הכי יש לבעינים הכח הזה להמשיך טוב או ביט.

בקשת 'שלוה' היא בקשה בלתי ראויה, והרי אנו משבחים ומתפללים בתפילה מנחה של שבת 'מנוחה שלום ושלום והשקט ובטח'. שאתה רואה בה", והלא לכאורה בקשה זו מכוונת גם ללדיקים. וכן יש לדקדק כל מה שכתוב 'די להם מה שמתוקן להם בעולם הבא', וכי מה החסרון בכך שיהא להם מנוחה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, והרי הקב"ה מקור הטוב טבעו להטיב וצפרט ללדיקים, ורלונו ודאי בלי ספק להשפיע להם כל טוב עד בלי די.

בהקדים מה שאומרים (בנוסח 'על הנסים') כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי ראוונך. ויש לדקדק על התיבות 'מחוקי ראוונך', כי הגה 'חוקי ראוונך' אלו המלות, ומה ראה להאריך הלשון, דהיה לו לכתוב 'להעבירם ממלותיך'.

ונראה לבאר דהנה ישנם מלות שכל אחד מבין טעמים כמלות כיבוד אב ואם וכדו', ולעומת זה ישנם מלות שהם 'חוקי' שאין האדם מבין בעלמו הטעם. והנה לא היה אכפת ליונים שיקיימו ישראל המלות שיץ בהם טעם, כי עיקר מלחמתם היה על המלות שהם בגדר 'חוקים', כי זאת היתה עיקר שיטת ה'פילסופיה' שלהם, שכל דבר צריך להבין בשכל, ומה שלא מבינים אין לריכים לקיים. וזהו 'להעבירם מחוקי ראוונך' – כי עיקר מלחמתם היה על המלות שהם 'חוקים', משא"כ המלות שיץ בהם טעם שאותם כן הניחו לישראל לקיים.

והנה כתיב (תהלים קיט, קנה) 'רחוק מרשעים ישועה כי חקיך לא דרשו', והביאור בזה, דהנה יש אנשים המקיימים את המלות רק כי מבינים טעמים, ואינם מכניעים את עצמם לקיים את המלות שהם 'חוקה' שלא גילה השי"ת טעמים. וכיוון שכן הקב"ה מתנהג עמם באותה מידה, שאינו משפיע להם רק כמה שנלמד להם כפי מחייתם ואינו מוסיף להם שיהיה להם שלמות הנפש וכדו'. וזהו 'רחוק מרשעים ישועה' – אין הרשעים זוכים לישועה שלמות הנפש, כי חקיך לא דרשו כי אינם מוסיפים לקיים את המלות שהם בגדר 'חוקה', לכך גם אין הקב"ה מוסיף להם יותר מכפי מחייתם.

ועל פי זה יבואר דברי רש"י 'ציקש יעקב ליטב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף', כי לפעמים כאשר מבקש הקב"ה להטיב ללדיקים, הוא מזככם בתחילה בייסורים, כדי שצסופון יוכלו לשבת בשלוה. וזאת משום שהם מקיימים המלות ללא פקפוק, ואף אם הם אינם מבינים טעמי המלות, הרי הם מכניעים את שכלם ומקיימים את מלות ה' באמת ובתמים, לכך משפיע להם הקב"ה שלוה ונחה.

(מתוך דל"ח בסעודה שלישית פר' וישב תש"פ)

אבינו שקראו הקב"ה ליעקב אל (מגילה ית.), ונחשב לבחיר האבות (בר"ר עו א), וישלחו מעמק חברון רש"י וכי חברון בעמק וכי חברון בעמק אלא מענה עמוקה של אותו לדיק הקבור בחברון לקיים מה שנאמר לאברהם בין הבתרים כי גר יהי זרעך.

ולהבין הענה עמוקה ולמה נגזר הגלות והשעבוד עוד טרם נולדו וחיטאו, ידוע הגמ' (ברכות ה.) ג' מתנות טובות נתן להם הקב"ה לישראל וכולם לא נתנו אלא על ידי יסורים, תורה ארץ ישראל ועוה"ב. וטעם הדבר מה שנקנה ע"י לער הוא קנין חזק וקיים ועושה רושם בה להיות חביב עליו ביותר, כי התכלית הגלות ואחרי כן ילאו ברכוש גדול, לא עיקר הרכוש בימת מצרים ובימת הים, אלא קבלת התורה"ק והשגת הגבוהה שהשי"ת דיבר עמם פנים בפנים שהוא המעלה הכי חשובה וגדולה שבה היתה הגאה ונייחא גדולה לא"א.

ואיתא במדרש (בר"ר מד כד), ששאל הקב"ה לאברהם אבינו אם בניך חטאו כמה לענשם ובחר לו אברהם אבינו שעבוד וגלות במקום גיהנום, היינו העונש בעוה"ז והיסורים לתכלית קבלת מתנות טובות, והנה הכלל בגמרא (שבת נה.), אין יסורים בלא עון, וכאשר הרלונו הטוב להיטיב אז מולאים כבר איזו עון, ומדקדקים עם לדיקים כחוט השערה למאור מקום שיחול העונש והיסורים לתכלית להשפיע הטוב, וטוב האמיתי ואחרי כן ילאו ברכוש גדול.

והנה מלא בל"א כמה שזרק מפיו כמה אדע (טו ח), ואפשר להכניס בדברים אלו הכונה של א"א אדע לשון הכרה והתחברות, כמו וידע אדם (ד כה), הכרה באהבה וידידות עון, שאז העבודה שעושים להשי"ת כמו האם המטפלת עם בנה שמאכילתו ומשקתו עם שאר הטיפולים מתוך אהבה ולא יעלה על דעתה לבקש ממי שהוא שבר עבודתה להיפך כל מה שעושה לתענוג יחשב, כ"כ ציקש א"א שיבואו בניו למדרגה זו, אמנם אם באמת באים למדרגה זו אז אין היסורים נחשבים למאומה נגד שבר כזה אמנם לסבול יסורים ולא להשיג המטרה נמלא קרח מכאן וקרח מכאן זו אינו כדאי, ואיתא בגמרא (שבת פטו:) לעתיד לבוא יאמר הקב"ה לישראל לכו נא אלל אבותיכם ויאמרו אלל מי נלך אלל א"א שאמרת לו ידוע תדע ולא ציקש עלינו רחמים והטעם שכלאי השעבוד והגלות לבוא אח"כ להרכוש הגדול, וזהו מדת הלדיקים תחילתן יסורים וסופם שלוה (בר"ר סו ה).

(תשל"ב)

כ"ה מרן אדמו"ר שליט"א

כדיש פרשתו (לו, א – ב) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בלאון. פרש"י, וישב, ציקש יעקב ליטב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. לדיקים מבקשים ליטב בשלוה אומר הקדוש ברוך הוא לא דיין ללדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים ליטב בשלוה בעולם הזה.

והקשו בספרים, וכי מהו העוון בזה שציקש 'יעקב ליטב בשלוה', וכי

מזלא טבא וגדיא יאה

הרה"ח המפואר נתן זאב גרמיזא שליט"א
להולדת הנינה

הרה"ג אהרן יוסף לוריא הי"ו
להיבנם בנו לעותו"מ

